

განაცხადი

სამეცნიერო ხელმძღვანელობისა და სადოქტორო კვლევითი პროექტის შესახებ

სადოქტორო საგანმანათლებლო პროგრამა: **ისტორია**

1. ინფორმაცია სამეცნიერო ხელმძღვანელის შესახებ

1.1. სახელი და გვარი: **ხათუნა დიასამიძე**

1.2. აკადემიური/სამეცნიერო თანამდებობა ან ემერიტუსის წოდება: **ასოცირებული პროფესორი**

1.3. ბოლო სამი წლის განმავლობაში შესაბამისი (სადოქტორო ნაშრომის ზოგადი თემატიკის) დარგის/მიმართულების Web of Science (Clarivate Analytics), Scopus და **ERIH PLUS** (European Reference Index of the Humanities) (ჰუმანიტარული და სოციალური მიმართულებით) ბაზებში ინდექსირებულ რეფერირებად/რეცენზირებად (peer-reviewed) ჟურნალში გამოქვეყნებული სამეცნიერო ნაშრომი:

№	სამეცნიერო ნაშრომის დასახელება	წელი	ჟურნალი, ტომი, გვერდი, ელ. მისამართი	დიგიტალური საიდენტიფიკაციო კოდი DOI ან ISSN	სამეცნიერო ბაზის დასახელება	თანავტორი	შენიშვნა
1	დაკარგული ალიანსი: პოლონეთ-საქართველოს დიპლომატიური კავშირი და Intermarium-ი (1918-1921) / A Lost Alliance: Polish-Georgian Diplomatic Relations and the Intermarium (1918-1921)	2025	შავიზღვისპირეთი ცივილიზაციათა გზაჯვარედინზე, ტომი IV	ISSN 2960-9208 E-ISSN 2960-9267	Erihplus	არა	იბეჭდება

1.4. ბოლო ათი წლის განმავლობაში სამეცნიერო საგრანტო პროექტში ძირითადი პერსონალის სტატუსით მონაწილეობა:

	სამეცნიერო პროექტის სახელწოდება	პროექტის დაწყებისა და დასრულების თარიღი	სტატუსი პროექტში	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	ელექტრონული მისამართი	პროექტში ჩართული პირები	შენიშვნა
	კათოლიკობა და კათოლიკეები საქართველოში (ისტორია, კულტურა, თანამედროვეობა)	01.2017- 06.2021	ძირითადი შემსრულებელი	შოთა რუსთაველის საქართველოს ეროვნული სამეცნიერო ფონდი		ხათუნა დიასამიძე, კახაბერ სურგულაძე, ირაკლი ბარამიძე, ტატიანა კოპალეიშვილი	დასრულებული
	ბათუმი ბრიტანეთის ვიცე- კონსულების ანგარიშებში (XIX ს. 30-50-იან წლები)	2019-2022	ძირითადი შემსრულებელი	ბათუმის შოთა რუსთაველის სახელმწიფო უნივერსიტეტი	https://bsu.edu.ge/sub-45/page/12713/index.html?lang=ge	ხათუნა დიასამიძე, ირაკლი ბარამიძე, ოლეგ ჯიბაშვილი	დასრულებული
	პოლონელების დეპორტაცია საქართველოში და პოლონურ- ქართული გეოპოლიტიკური თანამაშრომლობა (1830-1921)	03.2023-2026	ძირითადი შემსრულებელი	შოთა რუსთაველის საქართველოს ეროვნული სამეცნიერო ფონდი	chrome-extension://efaidnbmnnnibpcapggccqblcfndmkkaj/https://rustaveli.org.ge/res/docs/6ed60a869ce083ed8f1011cccc7867268ae4d93.pdf	ხათუნა დიასამიძე, კახაბერ სურგულაძე, ირაკლი ბარამიძე, გურანდა კუკულაძე	მიმდინარე

1.5. სამეცნიერო ხელმძღვანელობის/თანახელმძღვანელობის გამოცდილება N

	უსდ-ს დასახელება	სადოქტორო საგანმანათლებლო პროგრამის დასახელება	სტუდენტის სახელი, გვარი	ნაშრომის სახელწოდება	წელი	შენიშვნა
1	ბსუ	ისტორია	ალექსანდრე ზაქარიაძე	რუსეთის იმპერიის საგარეო პოლიტიკის პრიორიტეტები XVIII- XIX საუკუნეების მიჯნაზე (პოლონეთი- საქართველო)	29.09. 2023 №01- 08/713	

1.6. რელევანტური ტრენინგი, სემინარი, პროფესიული განვითარების კურსი და სხვა.

	ლონისძიების ტიპი	ლონისძიების დასახელება	ორგანიზატორი	ჩატარების თარიღი	ჩატარების ადგილი	შენიშვნა

1.7. ადგილობრივ და საერთაშორისო სამეცნიერო საზოგადოებასთან სამეცნიერო თანამშრომლობის გამოცდილება (ერთობლივი კვლევები/გრანტები/სამეცნიერო პროექტები)

2. ინფორმაცია სამეცნიერო თანახელმძღვანელის შესახებ (არსებობის შემთხვევაში)

2.1. სახელი და გვარი -----

2.2. აკადემიური/სამეცნიერო თანამდებობა ან ემერიტუსის წოდება -----

2.3. ბოლო სამი წლის განმავლობაში შესაბამისი (სადოქტორო ნაშრომის ზოგადი თემატიკის) დარგის/მიმართულების Web of Science (Clarivate Analytics), Scopus და ERIH PLUS (European Reference Index of the Humanities) (ჰუმანიტარული და სოციალური მიმართულებით) ბაზებში ინდექსირებულ რეფერირებად/რეცენზირებად (peer-reviewed) ჟურნალში გამოქვეყნებული სამეცნიერო ნაშრომი:

სამეცნიერო ნაშრომის დასახელება	წელი	ჟურნალი, ტომი, გვერდი, ელ. მისამართი	დიგიტალური საიდენტიფიკაციო კოდი DOI ან ISSN	სამეცნიერო ბაზის დასახელება	თანაავტორი	შენიშვნა

2.4. ბოლო ათი წლის განმავლობაში სამეცნიერო საგრანტო პროექტში ძირითადი პერსონალის სტატუსით მონაწილეობა:

სამეცნიერო პროექტის სახელწოდება	პროექტის დაწყებისა და დასრულების თარიღი	სტატუსი პროექტში	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	ელექტრონული მისამართი	პროექტში ჩართული პირები	შენიშვნა

3. სადოქტორო კვლევითი პროექტის მოკლე აღწერილობა

3.1. კვლევითი პროექტის დასახელება:

„პოლონეთის საგარეო პოლიტიკა 1918–1939: ბალანსის ძიება ორ იმპერიას შორის და მისი კრაზი“

3.2. კვლევის სიახლე და აქტუალობა

2022 წლის შემდეგ ევროპული უსაფრთხოების არქიტექტურის რღვევამ მსოფლიო ომებს შორის პოლონეთის საგარეო პოლიტიკის ისტორიის შესწავლას ახალი სული შთაბერა. სახელმწიფოთა სუვერენიტეტზე, ალიანსების სანდოობაზე, ტერიტორიული მთლიანობის გარანტიებზე და მცირე სახელმწიფოების გადარჩენის სტრატეგიებზე საუბრისას, ომთაშორისი პოლონეთის გამოცდილებით დაინტერესება უსაფუძვლო არ არის.

აღნიშნული პრობლემის კვლევის აქტუალობა სამი მიმართულებით იკვეთება: ისტორიულ-მეცნიერული, თეორიულ-კონცეპტუალური და პოლიტიკურ-პრაქტიკული.

II. ისტორიულ-მეცნიერული აქტუალობა

ა) ისტორიოგრაფიული დებატები

ორ ომშორის პოლონეთის საგარეო პოლიტიკა ისტორიოგრაფიაში დღემდე სადაო თემას წარმოადგენს. კამათი მიმდინარეობს რამდენიმე ფუნდამენტურ კითხვაზე: იყო თუ არა იუზეფ ბეკის „ბალანსის პოლიტიკა“ რეალობაზე გათვლილი სტრატეგია? წარმოადგენდა თუ არა 1938 წლის ტეშინის ანექსია სტრატეგიულ შეცდომას, თუ — გარდაუვალ ნაბიჯს? იყო თუ არა 1939 წლის კატასტროფა პოლონეთის მცდარი პოლიტიკით განპირობებული? ამ კითხვებზე ჯერ კიდევ არ არსებობს საბოლოო პასუხები, რაც კვლევის გაგრძელების აუცილებლობას გარდაუვალს ხდის.

ბ) წყაროთმცოდნეობითი ბაზა

ბოლო ათწლეულებში მეტ-ნაკლებად ხელმისაწვდომი გახდა მთელი რიგი საარქივო მასალები, რომლებიც ადრე დახურული იყო — განსაკუთრებით პოლონეთის, რუსეთის და გერმანიის საგარეო საქმეთა სამინისტროების ფონდები. ეს საშუალებას იძლევა ორ მსოფლიო ომს შორის დიპლომატია გადაიხედოს.

გ) ქართული ისტორიოგრაფია

ქართულ სამეცნიერო სივრცეში ომთაშორისი პოლონეთის საგარეო პოლიტიკა პრაქტიკულად შეუსწავლელია. არ არსებობს სპეციალიზებული მონოგრაფია ან სადისერტაციო კვლევა ამ თემაზე ქართულ ენაზე, რაც თავისთავად წარმოადგენს სამეცნიერო სიახლეს. თუ გავითვალისწინებთ ქართულ გეოპოლიტიკურ გამოცდილებას — ორ დიდ მეზობელს შორის მდებარეობა — ამ თემის შესწავლა რელევანტურია.

III. თეორიულ-კონცეპტუალური აქტუალობა

ა) მცირე სახელმწიფოების საგარეო პოლიტიკის უნივერსალური მოდელი

პოლონეთის 1918–1939 წლების გამოცდილება საერთაშორისო ურთიერთობების თეორიისთვის ერთ-ერთ მნიშვნელოვან შემთხვევას წარმოადგენს და რამდენიმე საკვანძო საკითხს მოიცავს.

პირველი — **ბალანსირება vs. მიერთების** (balancing vs. bandwagoning): რა ვითარებაში უნდა აირჩიოს პატარა სახელმწიფომ ძლიერ ჰეგემონთან დაპირისპირების პოლიტიკა და რა ვითარებაში მოექცეს მისი გავლენის ქვეშ? პოლონეთმა სცადა ორთავე მიდგომის გამოყენება და ორთავე შემთხვევაში კრახი განიცდა, რაც უკვე საინტერესო პრეცედენტია.

მეორე — **ალიანსების სანდოობის პრობლემა**: 1938–39 წლების მოვლენები კლასიკური მაგალითია იმისა, პატარა სახელმწიფოზე მიცემული გარანტია რამდენად შეიძლება აღმოჩნდეს ფორმალური და რეალურ ქმედებას მოკლებული. ეს უკანასკნელი პირდაპირ კავშირშია კოლექტიური თავდაცვის პრინციპთან დაკავშირებულ დებატებთან (NATO-ს მე-5 პრინციპი) დღეს.

მესამე — **უსაფრთხოების დილემა**: პოლონეთის 1934 წლის გერმანულ-საბჭოთა პაქტები იმის თვალსაჩინო მაგალითია, თუ როგორ ცდილობდა პატარა სახელმწიფო უსაფრთხოების გაზრდას და ამით, რეალურად კიდევ უფრო აძლიერებდა მის მიმართ არსებულ საფრთხეებს.

ბ) გეოპოლიტიკური „კვანძის“ ფენომენი

პოლონეთი წარმოადგენდა იმას, რასაც ზბიგნევ ბჟეზინსკიმ მოგვიანებით „გეოპოლიტიკური კვანძი“ უწოდა — ტერიტორია, რომლის კონტროლიც განსაზღვრავდა დიდი რეგიონის ბედს. ამ

კონცეფციის ომებსშორის პერიოდში მიმდინარე ისტორიული მოვლენების ახლებურად შესწავლით გამყარება სიახლეა.

გ) „ბუფერული სახელმწიფოს“ პარადოქსი

XX საუკუნის 30-იან წლებში პოლონეთი არ თვლიდა თავს ბუფერულ სახელმწიფოდ — პირიქით, მისი, როგორც „დიდი სახელმწიფოს“ სტატუსისკენ სწრაფვა თვალშისაცემი და მავანთათვის გამაღიზიანებელიც იყო. პოლონეთის ამ ამბიციასა და გეოპოლიტიკურ რეალობას შორის შეუსაბამობა ასევე საინტერესოა ანალიტიკური კვლევის თვალსაზრისით.

IV. პოლიტიკურ-პრაქტიკული აქტუალობა

ა) უკრაინის ომის კონტექსტი (2022–დღემდე)

2022 წლის თებერვლის შემდეგ ევროპაში სახელმწიფოთა ტერიტორიული სუვერენიტეტი ისევ გახდა არა მხოლოდ სამართლებრივი, არამედ ძალისმიერი კატეგორია. ამ კონტექსტში ომთაშორისი პოლონეთის გამოცდილება — სახელმწიფო, რომელმაც ვერ შეინარჩუნა სუვერენიტეტი ძალთა ბალანსის ცვლილების პირობებში — განსაკუთრებულ ანალიტიკურ მნიშვნელობას იძენს. კერძოდ, დღევანდელ პოლიტიკურ დისკურსში პირდაპირ ისმის კითხვა: რამდენად რელევანტურია 1939 წლის „მწარე“ გამოცდილების გათვალისწინება დღეს?

ბ) NATO-ს გაფართოება და „გარანტიების“ პრობლემა

ბრიტანეთ-საფრანგეთის 1939 წლის გარანტიები, რომლებმაც ვერ შეაჩერეს პოლონეთის დაპყრობა, არ არის მნიშვნელობას მოკლებული NATO-ს კოლექტიური თავდაცვის ვალდებულებების შეფასებისთვის თანამედროვე ეტაპზე. ეს შედარება — ისტორიული პარალელის სახით — დღეს პოლონეთის, ბალტიის სახელმწიფოებისა და უკრაინის პოლიტიკურ დებატებში აქტიურად გამოიყენება.

გ) „სამი ზღვის ინიციატივა“ — Intermarium-ის აღორძინების მცდელობა

XXI საუკუნის 10-იანი წლების მეორე ნახევარში გაჟღერებული „სამი ზღვის ინიციატივა“ (Three Seas Initiative) — ბალტიის, შავი და ადრიატიკის ზღვებს შორის სახელმწიფოთა ეკონომიკური და ინფრასტრუქტურული თანამშრომლობის შესახებ - პილსუდსკის Intermarium-ია ვარიანტი. ომთაშორისი პროექტის ჩავარდნის მიზეზების შესწავლა-გააზრება დიდად დაგვეხმარება დღევანდელი ინიციატივის პერსპექტივების შეფასებაში.

დ) პოლონეთის „გეოპოლიტიკური დაბრუნება“

დღევანდელი პოლონეთი ევროკავშირისა და NATO-ს ყველაზე აქტიური წევრია აღმოსავლეთ ევროპაში. ვარშავას ყველაზე დიდი თავდაცვის ბიუჯეტი აქვს (GDP-ის 4%-ზე მეტი), იგი ქმნის ახალ სამხედრო შესაძლებლობებს და სულ უფრო მეტად აცხადებს პრეტენზიებს რეგიონული ლიდერობის როლზე. ეს ამბიცია პირდაპირ კავშირშია ორ მსოფლიო ომს შორის მიღებულ გამოცდილებასთან.

V. ქართული კონტექსტი — განსაკუთრებული შესაბამისობა

ამ კვლევის განსაკუთრებული აქტუალობა ქართული სამეცნიერო სივრცისთვის განპირობებულია პარალელების მოძიების აუცილებლობით:

გეოპოლიტიკური ანალოგია - საქართველო, პოლონეთის მსგავსად, მდებარეობს ორ მსხვილ სახელმწიფოს — რუსეთსა და ამ შემთხვევაში, ფართო გაგებით, დასავლეთის ინსტიტუციურ სივრცეს — შორის. „ბალანსის ძიების" დილემა, რომელიც ომთაშორის პოლონეთს ახასიათებდა, ქართულ პოლიტიკურ რეალობაში ნაცნობი და განცდილია.

ალიანსების სანდოობის კითხვა 2008 წლის ომის შემდეგ ქართულ საზოგადოებაში მწვავედ დგას კითხვა: რამდენად სანდოა დასავლური გარანტიები? ომთაშორისი პოლონეთის გამოცდილება — კონკრეტული ისტორიული კვლევის სახით — ამ კითხვის ისტორიული და ანალიტიკური გააზრებისთვის უმნიშვნელოვანესია.

„ევროპელობის" ისტორიული განზომილება პოლონეთის 1918–1939 წლების ევროპულ სისტემაში ინტეგრაციის (და ამ სისტემის მიერ მიტოვების) გამოცდილება ქართულ ევროინტეგრაციულ დისკურსს ისტორიულად კიდევ უფრო აღრმავებს.

VI. შემაჯამებელი დებულება

მოცემული კვლევა **„პოლონეთის საგარეო პოლიტიკა 1918–1939: ბალანსის ძიება ორ იმპერიას შორის და მისი კრაზი"** აქტუალურია სამ ერთმანეთთან კავშირში მყოფ დონეზე. **მეცნიერულად** — რადგან ისტორიოგრაფიული დებატი გრძელდება და ახალი წყაროები ხელმისაწვდომია. **თეორიულად** — რადგან ეს პერიოდი წარმოადგენს მცირე სახელმწიფოების საგარეო პოლიტიკის, ალიანსების სანდოობისა და გეოპოლიტიკური ბალანსის შეუცვლელ შემთხვევას. **პოლიტიკურად** — რადგან 1939 წლის გაკვეთილები პირდაპირ ფიგურირებს 2020-იანი წლების ევროპულ სინამდვილეში, და შკითხვა: შეუძლია თუ არა მცირე სახელმწიფოს გადარჩენა ორ იმპერიას შორის? - კვლავ აქტუალურია.

3.3. კვლევის მიზნები, ამოცანები და კვლევის მეთოდოლოგია

I. კვლევის მიზანი

წინამდებარე კვლევის მთავარი მიზანია პოლონეთის საგარეო პოლიტიკის სისტემური ანალიზი 1918–1939 წლებში — კერძოდ, იმ სტრატეგიული კონცეფციების, დიპლომატიური გადაწყვეტილებებისა და სტრუქტურული პირობების შეფასება, რომლებმაც განსაზღვრეს პოლონეთის „ბალანსის პოლიტიკის" ჩამოყალიბება, განვითარება და საბოლოო კრაზი 1939 წლის სექტემბერში.

კვლევა ისახავს ორმაგ — ისტორიულ და ანალიტიკურ — მიზანს:

ისტორიული მიზანი — ომთაშორისი პოლონეთის საგარეო პოლიტიკური ისტორიის რეკონსტრუქცია პირველადი და მეორადი წყაროების კრიტიკული ანალიზის საფუძველზე, ისტორიოგრაფიული დისკუსიების გათვალისწინებით.

ანალიტიკური მიზანი — პოლონეთის გამოცდილების კონცეპტუალიზაცია, როგორც მცირე სახელმწიფოს საგარეო პოლიტიკის უნივერსალური მოდელისა, რომელიც ინფორმაციულია თეორიული და პოლიტიკურ-პრაქტიკული დებატებისთვის.

II. კვლევის ამოცანები

მთავარი მიზნის მისაღწევად კვლევა წყვეტს შემდეგ კონკრეტულ ამოცანებს:

ამოცანა I — საკვლევი პრობლემის ზოგადი ანალიზი

პოლონეთის საგარეო პოლიტიკური სივრცის — გეოგრაფიული, სტრატეგიული, ეკონომიკური და ეთნიკური — პარამეტრების განსაზღვრა 1918 წლის მდგომარეობით:

- ✓ ვერსალის სისტემაში პოლონეთის ადგილის დადგენა;
- ✓ თავდაპირველი ორმხრივი ურთიერთობების (გერმანია-პოლონეთი, საბჭოთა კავშირი-პოლონეთი, საფრანგეთი-პოლონეთი, დიდი ბრიტანეთი-პოლონეთი) ანალიზი;
- ✓ 1919–1921 წლების ომებისა და ხელშეკრულებების გეოპოლიტიკური შედეგების შეფასება.

ამოცანა II — საგარეო პოლიტიკური დოქტრინების ანალიზი

პილსუდსკის (1918–1935) და ბეკის (1932–1939) საგარეო პოლიტიკური კონცეფციების შინაარსის, ლოგიკისა და ურთიერთმიმართების დადგენა:

- ✓ Intermarium-ისა და პრომეთეიზმის კონცეფციების გენეზისი, შინაარსი და პრაქტიკული განხორციელება;
- ✓ „ბალანსის პოლიტიკის“ (polityka równowagi) კონცეპტუალური საფუძვლები;
- ✓ „მესამე ევროპის“ დოქტრინის ანალიზი;
- ✓ ორ ეპოქას შორის უწყვეტობის და განსხვავებულობის გამოვლენა;

ამოცანა IV — ალიანსური პოლიტიკის შეფასება

პოლონეთის მიერ დადებული ორმხრივი და მრავალმხრივი შეთანხმებები - შეთანხმებათა გაფორმების მიზეზები, საჭიროება, პირობები და ქმედუნარიანობა.

- ✓ საფრანგეთ - პოლონეთის ალიანსი (1921);
- ✓ საბჭოთა კავშირ - პოლონეთის პაქტი (1932);
- ✓ გერმანია - პოლონეთის პაქტი (1934);
- ✓ ბრიტანულ-პოლონური გარანტიები (1939).

შინაარსის და ეფექტიანობის ანალიზი. ამოცანა მოიცავს კითხვას: რამდენად შეესაბამებოდა ფორმალური ვალდებულებები რეალურ სტრატეგიულ შინაარსს?

ამოცანა IV — 1938–1939 წლების საერთაშორისო ურთიერთობათა კრიზისული გამოვლინებები და პოლონეთის რეაქცია მათზე

- ✓ 1938 წლის ავსტრიის ანშლუსი და პოლონეთი;
- ✓ 1938 წლის მიუნხენის გარიგება და პოლონეთი;
- ✓ 1939 წლის მოსკოვის მოლაპარაკება და პოლონეთი;
- ✓ 1939 წლების მოლოტოვ-რიბენტროპის პაქტი და პოლონეთი.

1938–1939 წლების დიპლომატიური კრაზის ეტაპობრივი ანალიზი — ანშლუსიდან, მიუნხენიდან, მოსკოვის მოლაპარაკებიდან მოლოტოვ-რიბენტროპის პაქტამდე და 1939 წლის სექტემბრამდე. ამოცანა გულისხმობს:

- ✓ კრიზისის სხვადასხვა ეტაპზე პოლონეთის გადაწყვეტილებების რეკონსტრუქციას;
- ✓ ალტერნატიული სცენარების შეფასებას (კონტრფაქტული ანალიზი);
- ✓ სტრუქტურული და ინდივიდუალური ფაქტორების გამოიკვანას;

ამოცანა V — პოლონეთის საგარეოპოლიტიკური კრაზი მეორე მსოფლიო ომის წინ - შემაჯამებელი ნაწილი

- ✓ პოლონეთის საგარეოპოლიტიკური კრაზის სუბიექტური და ობიექტური მიზეზები.
- ✓ პოლონეთის გამოცდილების შედარება სხვა მცირე სახელმწიფოების სტრატეგიებთან.
- ✓ პოლონეთის საგარეოპოლიტიკური კრაზი თანამედროვე კონტექსტში.

III. კვლევის მეთოდოლოგია

კვლევა იყენებს კომბინირებულ მეთოდოლოგიას.

მეთოდი 1 — ისტორიულ-კრიტიკული მეთოდი

კვლევის საფუძველს წარმოადგენს ისტორიული კრიტიკის კლასიკური მეთოდოლოგია:

წყაროს (დიპლომატიური დოკუმენტები, ოფიციალური კომუნიკაციები, სახელმწიფო არქივები, მემუარები და პირადი კორესპონდენცია) **კრიტიკული წაკითხვა-გააზრება** მისი შექმნის მიზეზის/მიზეზების და შესაძლო ტენდენციურობის გათვალისწინებით;

ისტორიოგრაფიული ანალიზი — სამეცნიერო ლიტერატურის კრიტიკული შეფასება, სხვადასხვა ისტორიული სკოლის (პოლონური, გერმანული, ანგლო-ამერიკული, საბჭოთა/რუსული) ინტერპრეტაციების შედარება და პოზიციათა ევოლუციის შესწავლა;

მეთოდი 2 — შედარებითი ისტორიული მეთოდი

პოლონეთის სტრატეგიის შედარება სხვა მცირე/საშუალო სახელმწიფოების გამოცდილებასთან:

- **ფინეთი** — ალტერნატიული სტრატეგია: ტერიტორიული დათმობა (1940) და გადარჩენა;
- **ჩეხოსლოვაკია** — კოლექტიური უსაფრთხოების სტრატეგია და მისი კრაზი;
- **რუმინეთი** — ბალანსირება და ვასალური ადაპტაცია;
- **იუგოსლავია** — ნეიტრალიტეტის სტრატეგია.

შედარება არ ნიშნავს შეფასებით მსჯელობას — „ვინ უკეთ მოიქცა“, არამედ იმის დადგენას რომელი სახელმწიფოს სტრატეგია აღმოჩნდა რელევანტური ქვეყნის ეროვნული ინტერესების დაცვის თვალსაზრისით.

მეთოდი 3 — გადაწყვეტილების მიღების ანალიზი

კვლევა ეყრდნობა საგარეო პოლიტიკის ინსტრუმენტებს, კერძოდ:

ელიტის მიერ გადაწყვეტილების მიღების მოდელი — ომთაშორის პოლონეთში საგარეო პოლიტიკა ძირითადად ვიწრო ელიტის — პილსუდსკი, ბეკი ... — ხელში იყო კონცენტრირებული. ამიტომ ინდივიდუალური ფაქტორი — პიროვნების ხედვა, ინფორმაციის ხელმისაწვდომობა, ფსიქოლოგიური განწყობა — კვლევისთვის ანალიტიკურად მნიშვნელოვანია.

ორგანიზაციული პოლიტიკის მოდელი — საგარეო საქმეთა სამინისტროს, სამხედრო გენერალური შტაბის და სხვა ინსტიტუციური მოთამაშეების ინტერესებისა და ურთიერთობების ანალიზი.

მეთოდი 4 — საერთაშორისო ურთიერთობების თეორიული ჩარჩოები

კვლევა არ იზღუდება ემპირიული ისტორიით — ანალიტიკური სიღრმისთვის გამოიყენება IR-ის რამდენიმე თეორიული ჩარჩო:

სტრუქტურული რეალიზმი — საერთაშორისო სისტემის ანარქიული ხასიათი და მისი შეზღუდვები სახელმწიფოთა ავტონომიაზე. ეს ჩარჩო ეხმარება კითხვაზე პასუხის გაცემას: რამდენად იყო კრაზი „სისტემური“ და არა — ინდივიდუალური?

შეტევითი რეალიზმი — დიდი სახელმწიფოების ჰეგემონიური სწრაფვა, როგორც სტრუქტურული პირობა. ეს ჩარჩო განმარტავს, თუ რატომ ჰქონდათ გერმანიასა და საბჭოთა კავშირის სისტემური ანტი-პოლონური განწყობა, ინდივიდუალური იდეოლოგიის გარდა.

ალიანსის თეორია — „საფრთხის ბალანსის“ კონცეფცია: სახელმწიფოები ერთიანდებიან არა ყველაზე ძლიერი, არამედ ყველაზე საშიში სახელმწიფოს წინააღმდეგ. ეს ჩარჩო ეხმარება პოლონეთის ალიანსური გადაწყვეტილებების ლოგიკის გაანალიზებას.

მცირე სახელმწიფოს თეორია — მცირე სახელმწიფოების სტრატეგიული შეზღუდვები და შესაძლებლობები. ეს ჩარჩო აყენებს კითხვას: რა სტრუქტურული შესაძლებლობები ჰქონდა პოლონეთს საერთოდ?

მეთოდი 5 — კონტრაქტული ანალიზი

კვლევა კონტრაქტულ ანალიზს — „რა მოხდებოდა, თუ...“ — გამოიყენებს არა სპეკულაციის, არამედ ანალიტიკური ინსტრუმენტის სახით. კერძოდ, განიხილება სამი ძირითადი კონტრაქტუალი:

პირველი — საბჭოთა კავშირთან ალიანსის სცენარი: იყო თუ არა შესაძლებელი 1939 წელს პოლონეთ-საბჭოთა კავშირის შორის ურთიერთდახმარების ხელშეკრულების გაფორმება? რა პირობებით და რის ფასად?

მეორე — ადრეული ტერიტორიული კომპრომისის სცენარი: გდანსკზე გერმანიასთან კომპრომისის მიღწევის შემთხვევაში, მოხდებოდა თუ არა მოვლენების განვითარება სხვა სცენარით?

მესამე — კოლექტიური უსაფრთხოების სცენარი: შეეძლო თუ არა ერთა ლიგის სისტემას — საფრანგეთთან, ჩეხოსლოვაკიასთან და რუმინეთთან ერთად — ეფექტური ფუნქციონირება?

კონტრაქტული ანალიზი ეყრდნობა მხოლოდ ისტორიულ მოცემულობებს.

IV. კვლევის შეზღუდვები

სამეცნიერო კეთილსინდისიერება მოითხოვს კვლევის შეზღუდვების აღიარებას:

ენობრივი შეზღუდვა — პირველადი წყაროების მნიშვნელოვანი ნაწილი პოლონურ, გერმანულ და რუსულ ენებზეა. კვლევა დაეყრდნობა ხელმისაწვდომ ენობრივ კომპეტენციებს და ითვალისწინებს ხარვეზს, რომელიც შეიძლება წარმოიქმნას ნათარგმნ წყაროებზე დამოკიდებულებისგან.

საარქივო შეზღუდვა — პოლონეთის, გერმანიისა და რუსეთის ეროვნულ არქივებში პირდაპირი მუშაობა შესაძლოა კვლევის ფარგლებს სცდება. კვლევა დაეყრდნობა გამოქვეყნებულ, ინტერნეტ სივრცეში არსებულ გაციფრებულ დოკუმენტურ კოლექციებსა და სამეცნიერო ლიტერატურაში გამოყენებულ საარქივო მონაცემებს.

სამეცნიერო ხელმძღვანელის ხელმოწერა
სამეცნიერო თანახელმძღვანელის ხელმოწერა

თარიღი: **17.04.2026**